

Pohjoismainen teema 2021

Suunterveyden
eriarvoisuus Pohjoismaissa

Terveystieteiden tutkimus on hammaslääketieteen erikoisala, joka kattaa monenlaisia aihealueita. Näihin kuuluvat muun muassa väestön terveys, epidemiologia, terveyspalvelujen tutkimus sekä suun terveydenhuollon lainsäädäntö ja järjestäminen. Yksi paljon huomioita saanut terveydenhuollon aihealue on suunterveyden sosiaalinen eriarvoisuus – tai pikemminkin sosiaalinen epäoikeudenmukaisuus. Suunterveyteen liittyvästä epäoikeudenmukaisuudesta on runsaasti näyttöä maailmanlaajuisesti, ja se on hyvin dokumentoitua myös kaikissa Pohjoismaissa. Voisi ajatella, että Pohjoismaissa väestön suunterveyden yleinen kohentuminen olisi vähentänyt eriarvoisuutta, mutta tosiasiaa suunterveyteen liittyvä suhteellinen eriarvoisuus näyttää lisääntyvän edelleen.

TÄMÄ TEEMA koostuu artikkeleista, joissa pohjoismaiset tutkijat pohtivat suunterveyteen liittyvää eriarvoisuutta ja epäoikeudenmukaisuutta eri näkökulmista. Ensimmäinen artikkeli valottaa teoreettisesti niitä erilaisia mekanismeja ja muita keskeisiä tekijöitä, jotka vaikuttavat hoidon saatavuuteen. Kuvaileissa artikkeleissa taas esitellään terveydenhuoltojärjestelmien nykytilaa, palvelujen käyttöä ja etnisen taustan vaikutuksia suunterveyteen. Lisäksi teemasarjassa kuvataan vähäosaisten väestöryhmien ja erityisesti näihin ryhmiin kuuluvien lasten suunterveyttä. Suunterveys on osa yleistä terveyttä ja hyvinvointia, ja tämän vuoksi teemassa käsitellään myös suun kuntoutusta ja sen merkitystä sosiaalisessa kuntoutuksessa. Suunterveys liittyy terveydenhoitopalvelujen saatavuuteen ja käyttöön, joten terveysneuvonnalla, lainsäädännöllä, terveydenhoidon sisältöjen muokkaamisella ja organisoimalla voidaan vaikuttaa heikompiin väestöryhmiin ja suunterveyteen liittyvään epäoikeudenmukaisuuteen. Yksi hammaslääkäriprofession, hammaslääketieteen koulutuksen ja terveydenhuollon tutkimuksen keskeisiä tehtäviä onkin kuvata ja ymmärtää sosiaalista eriarvoisuutta ja epäoikeudenmukaisuutta sekä suunnitella ja arvioida terveydenhoito-ohjelmia, jotka pyrkivät eriarvoisuuden lievittämiseen.

Toivomme, että tämä pohjoismainen teema laajentaa lukijan käsitystä suunterveydestä ilmenevästä eriarvoisuudesta ja tarjoaa vastauksia siihen liittyviin kysymyksiin. Samalla toivomme artikkelisarjan herättävän uusia ajatuksia. Kutsomme lukijan pohtimaan, mikä on meidän – hammaslääkärin – rooli, kun asiaa ajatellaan yksittäisen potilaan hoitoa laajemmasta perspektiivistä. Tämän pohdinnan keskiöön saattavat nousta ammatillisten kysymysten sijasta pikem-

minkin eettiset ja poliittiset kysymykset. Vaikka suunterveyteen liittyvä eriarvoisuus on selkeästi osoitettu, meillä ei ole tarpeeksi tutkimustietoa siitä, kuinka se voitaisiin poistaa tai kuinka sitä voitaisiin vähentää. Emme myöskään tiedä, onko tämä mahdollista ilman, että sosiaalista eriarvoisuutta ylipääntään vähennetään.

ONKO SUUNTERVEYTEEN liittyvä eriarvoisuus tai epäoikeudenmukaisuus väistämätöntä? Onko se hyväksyttävää? Vai onko se mahdollisesti suotavaa? Nämä kysymykset heijastavat eettistä/poliittista keskustelua sosiaalisesta eriarvoisuudesta yleensä: Onko eriarvoisuus hyväksi – ja jos on, mihin saakka se on hyväksyttävää? Tunnettu ranskalainen ekonomisti Piketty esittää, että epätasa-arvo on länsimaissa yhteiskunnissa kasvussa. Tämä osoittaa, että suunterveydessä ilmenevään eriarvoisuuteen liittyvät kysymykset ovat tärkeämpiä kuin koskaan.

Toimituskunta toivottaa lukijoille antoisia lukukokemuksia!

Nils-Erik Fiehn, koordinoiva toimittaja, Tanska
Børge Hede, toimituskunnan puheenjohtaja, Tanska
Björn Axtelius, Ruotsi
Kristin Klock, Norja
Svend Richter, Islanti
Jorma Virtanen, Suomi

Käännös: Ilkka Helander

Pohjoismaiset teema-artikkelit on kirjoitettu alun perin englanniksi tai skandinaavisilla kielillä. Artikkelien suomenkoksista vastaa kolme freelancerkääntäjää. Käännösten terminologian ovat tarkastaneet artikkelien suomalaiset osakirjoittajat tai asiantuntijatarkastajat. Asiantuntijatarkastajina ovat toimineet Eero Raittio, Vuokko Anttonen, Satu Lahti, Ritva Näpänkangas ja Aija Hietala-Lenkkeri. Artikkelien kielenhuollosta vastaavat Apollonian tiedetoimittajat Laura Kimari ja Tiina Hoppe.